

Gebiedsbijdrage Meer Jaren Plan
“Aardbevingsbestendig en Kansrijk
Groningen”

cluster Bedum, Winsum en Ten Boer

Aan de Nationaal Coördinator Groningen

BIJDRAGE GEMEENTE WINSUM

Bijdrage gemeente Winsum in Meerjarenplan Aardbevingsbestending en Kansrijk Groningen

Inleiding

Voor u ligt de input vanuit Winsum voor het meerjarenprogramma (MJP) aardbevingen waarmee de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) vorm zal gaan geven aan een aardbevingsbestendig en kansrijk Groningen. Het is tot stand gekomen op basis van de beperkte informatie zoals die tot op heden tot onze beschikking stond. Voortschrijdend inzicht zal ervoor zorgen dat er de komende tijd regelmatig aanpassingen zullen zijn, het is dan ook een dynamisch stuk.

Deze inleiding gaat over de bijzondere positie waarin Winsum zich bevindt in relatie tot de ligging van de gemeente in het bevingsgebied en formuleert daaruit een aantal bijzondere aandachtspunten. Verder wordt een eerste opsomming gegeven van de speerpunten en acties die Winsum voor haar gebied en problematiek prioriteit wil geven.

PGA-contour, veiligheid en schademeldingen

Opgave: Onderzoek waarom het aantal schademeldingen in Winsum bijna overeenkomt met gemeenten in het kerngebied, terwijl de ligging van Winsum in de PGA-zonering anders doet vermoeden. Kijk daarbij specifiek naar afgeleide effecten van de bevingen als veranderingen in de (grond)waterstand naar aanleiding van bodemdaling en specifieke eigenschappen van de bodem van bijvoorbeeld wierden.

Belangrijk uitgangspunt bij de vormgeving van het MJP en de bouwkundige versterking is de veiligheid van mensen in het gebied. De mate van (on)veiligheid wordt mede bepaald door een indeling van het gebied in PGA-contouren. Winsum ligt weliswaar in de invloedssfeer van de aardbevingen, echter in de buitenste rand van het bevingsgebied, zoals dat is ingedeeld in een A, B, C en D-zone gerelateerd aan de PGA-contour. Dusdanig aan de buitenkant dat de gemeente in een aantal gevallen niet mee is genomen met de sectorale inspecties van gebouwen en woningen. Opmerkelijk is echter dat het percentage schades in het gebied niet onderdoet voor dat in een aantal dorpen in het kerngebied van de bevingen. Ter illustratie: er is tot op heden sprake van 3600 schadedossiers in onze gemeente, waarvan er op dit moment nog 1686 actief zijn. De PGA-waarden liggen tussen 0,1 en 0,2. Het percentage woningen dat in de dorpen gelegen op de 0,2-contour schade heeft gemeld > € 1000,-- bedraagt tussen de 28 en 38 %.

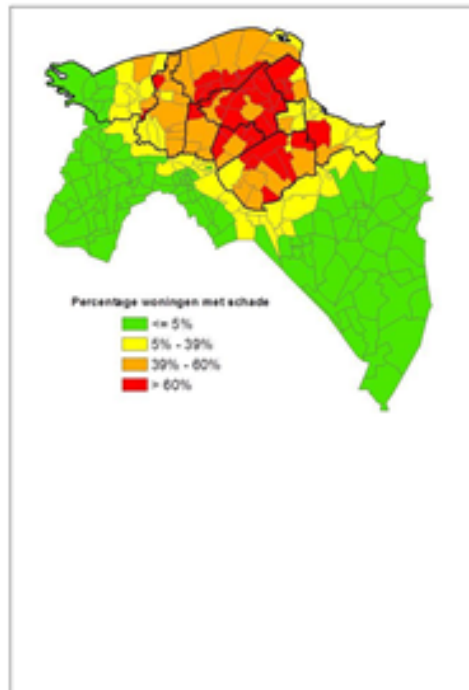
Extra opmerkelijk is dit getal voor het dorp Feerwerd, dat nog een stuk verder westelijk gelegen is en een percentage schades boven € 1000,-- kent van 25 %.

Eveneens opmerkelijk in dit kader is het feit dat er weliswaar minder dan elders, maar wel degelijk gebouwen in de stutten staan, en er sprake is van een geval van opkoop van een gebouw door de NAM.

Bovenstaande doet vermoeden dat PGA-contouren niet alle effecten van de bevingen voorspellen, maar dat er meer factoren spelen. Deze kunnen bijvoorbeeld gelegen zijn in het verlagen van (grond)waterstanden in reactie op de bodemdaling door de gaswinning. Met als gevolg het inklinken van de bodem. Of de opbouw van de bodem, in het bijzonder van wierden, en peilverschillen in bemalingsgebieden. Maar bijvoorbeeld ook de aanwezige grondsoort (knipklei) en de wierden in combinatie met elkaar (zie: "indirecte zettingsschade en bevingen", Hilda Groenveld).

Gemeenten en risico- gebieden

risicogebied 1 = groen
risicogebied 2 = geel
risicogebied 3 = oranje
risicogebied 4 = rood

Kwetsbare rijtjeswoningen

Opgave: Bepaal op korte termijn de eventuele noodzaak tot versteviging van de forse voorraad kwetsbare rijtjeswoningen in de gemeente, te beginnen met de 172 Jarinowoningen in de gemeente.

In het verlengde van de discussie PGA-contour versus aantallen schadegevallen vragen wij aandacht voor het forse aantal (kwetsbare) rijtjeswoningen in onze gemeente. Het aandeel hiervan in de totale woningvoorraad is in enkele kernen groot te noemen (zie verderop in dit stuk). Eerder al waren er problemen met het cluster Jarinowoningen (105 stuks) in het dorp Winsum. Dit cluster vormde een pilot voor de NAM in het kader van schadeherstel. Wij pleiten ervoor deze kwetsbare voorraad op korte termijn te onderzoeken en zonodig te versterken, teneinde de veiligheid en gemoedsrust van de bewoners te waarborgen.

Krimp en imagoschade ?

Opgave: Houd rekening met en speel in op een versnelde inzet van bevolkingskrimp en leefbaarheidsproblematiek in onze gemeente mede als gevolg van het imago van wonen in het bevinggebied.

Hoewel de prognoses er tot voor kort niet op duiden zien wij sinds enkele jaren een afname van ons inwoneraantal. En hoewel er ruimte is voor nieuwbouw ligt deze in werkelijkheid volledig stil. Hieraan zijn meerdere factoren debet. De trek van jongeren en gezinnen naar de stad is daarin een heel belangrijke, de afgelopen decennia is Winsum juist een uitloophern van de stad Groningen geweest waar het gaat om een dorps woonklimaat voor gezinnen die nieuw wilden bouwen.

De huidige prognoses van de Regio Groningen Assen (Companen, zie verderop in dit stuk) gaan uit van een omslag naar huishoudensverduunning in 2020, waar deze eerder nog in 2030 verwacht werd. Dit ondanks het feit dat ouderen als gevolg van de nieuwe zorgstructuur langer zelfstandig thuis blijven wonen.

Als gevolg van bovenstaande zien wij ons op termijn gesteld voor leefbaarheidsproblematiek op het gebied van maatschappelijke voorzieningen (clustering noodzakelijk, vrijkomend vastgoed, winkelvoorzieningen) en kwaliteitseffecten aan de onderkant van de woningmarkt. Dit raakt accommodaties in de zorg, de sport, het onderwijs en de kinderopvang, buurt- en dorpshuizen en mogelijk erfgoed. Een en ander is elders in deze bijdrage verder uitgewerkt.

Voor het enige woningbouwplan dat ontwikkeld wordt in Winsum om invulling te geven aan de (beperkte) woningbouwopgave binnen de Regio Groningen-Assen (Winsum-Oost) dreigen financiële risico's als door de imagoschade woningzoekers niet voor dit plan kiezen en wij het plan daardoor minder snel vol krijgen.

Erfgoed

Opgave: Zet in bepaalde dorpen in op "eigen kracht" pilots voor de versteviging en verduurzaming in relatie met dorpsplannen.

De gemeente Winsum beschikt over een ruim aantal rijksmonumenten, zowel gebouwde als archeologisch waardevolle. Daarnaast is er een aantal beschermde dorpsgezichten en veel erfgoed dat (nog) geen specifieke status heeft. In enkele kleinere dorpen met veel beschermenswaardige oude bebouwing hebben inwoners het initiatief genomen een energiecoöperatie op te richten. Ook kennen deze dorpen een recente dorpsvisie met meerdere speerpunten. Wij pleiten ervoor met deze dorpen te onderzoeken in hoeverre de verstevigingsopgave in relatie met duurzaamheidsmaatregelen en mogelijk het thema leefbaarheid op een goede manier kan worden gefaciliteerd. Dit is een kans omdat deze dorpen zich al verenigd hebben en op eigen kracht aan de slag willen gaan. Er zijn volop kansen deze zaken op een goede manier te koppelen.

Tot besluit

Aan de hand van de beantwoording van de 14 vragen die de NCG aan alle gemeenten stelt om het MJP samen te stellen, komen wij tot de volgende speerpunten die in volgorde van belang zijn gerangschikt:

1. Bouwkundige versterking van kwetsbare woningvoorraad, te beginnen met de ruim 170 Jarinowoningen in onze gemeente, hierbij koppelingen maken ten bate van de clustering van voorzieningen (economie, gezondheidszorg, kindzorg/onderwijs, woon-zorgzones, sport) in de kwetsbare wijken;
 - a. Obergum (en dan vooral Obergum-Noord)
 - b. Ripperda
 - c. Oud Winsum
2. Bouwkundige versterking van de monumentale kern van Winsum/Obergum koppelen aan de verdere centrumontwikkeling die tot op heden moeizaam tot stand komt. Ook economisch doet de stagnatie van de groei wat dat betreft geen goed. Versterking van de trekkracht voor toerisme en (vaar)recreatie daarbij stimuleren door de openbare ruimte erin mee te nemen.
3. Uitvoeren van de pilot 'De Opkamer van Obergum'. Dit project streeft naar een versterking van Obergum voor recreatie en toerisme door middel van samenwerking met twee sterke partners, Stichting Kinderboek Cultuurbezit (SKC) en Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK). De nog immer groeiende interesse voor cultuur en de streekgeschiedenis biedt kansen. Voor de eigen bewoners van Winsum biedt dit project een herkenning van identiteit, leefbaarheid en cohesie. De invloed van het project strekt echter veel verder dan alleen de dorpelingen van Obergum en Winsum. De kerk is geschikt voor veel activiteiten op het gebied van muziek, theater en beeldende kunst.

4. Onderzoek waarom het aantal schademeldingen in Winsum bijna overeenkomt met gemeenten in het kerngebied, terwijl de ligging van Winsum in de PGA-zonering anders doet vermoeden. Kijk daarbij specifiek naar afgeleide effecten van de bevingen als veranderingen in de (grond)waterstand naar aanleiding van bodemdaling en specifieke eigenschappen van de bodem van bijvoorbeeld wierden.
5. Zet in bepaalde dorpen in op "eigen kracht" pilots voor de versteviging, verduurzaming en leefbaarheid in relatie met dorpsplannen. Te beginnen met Adorp en Garnwerd die beiden een energiecoöperatie kennen en een recent dorpsplan, alsmede veel beschermenswaardige beeldbepalende maar ook kwetsbare bebouwing.

Beantwoording 14 vragen voor het gebiedsteam gemeente Winsum

Algemene uitwerkingsvragen

Vraag 1. Opgave herstel en versterking en koppeling aan 'krimp'

In de verkenning zijn 12 algemene conclusies geformuleerd (zie paragraaf 2) waaruit blijkt dat breed wordt aangegeven dat schadeherstel en versterking als eerste prioriteit worden gezien en van daaruit koppeling aan andere opgaven die hiermee te realiseren zijn. Wat zijn de concrete herstel- en versterkingsopgaven in uw gebied? Wat zijn de verwachte gevolgen in uw gebied voor de kwaliteit en kwantiteit op de woningmarkt en het draagvlak voor de voorzieningen. Welke directe koppelingsmogelijkheden biedt dit voor uw gebied?

Opgave

De gemeente Winsum heeft geen concreet inzicht in de kwaliteit van de totale woningvoorraad. Om dit in beeld te krijgen, dient op korte termijn nader onderzoek te worden gedaan. De corporaties hebben samen met Centrum Veilig Wonen (CVW) recent onderzoek gedaan (Pilot 1650 woningen) naar de aardbevingsbestendigheid van woningen en welke maatregelen en kostenramingen daar bij horen. Op basis van de uitkomst van deze pilot is gebleken dat het veiligheidsrisico het hoogst is bij de (gestapelde) rijtjes woningen. Deze woningen zijn voor de gemeente Winsum op basis van kaartmateriaal van de NAM over koop en huurwoningen, alsmede op basis van eigen onderzoek, in beeld gebracht, zie volgende tabel.

Tabel 1

Overzicht risicovolle panden								
	Jarino	Martini	ov Rijtjes	Hoogbouw	tehuis hoogbouw	HV	verpl tehuis	Totalen
Winsum	130	55	1064	179	66	2	1	1497
Baflor/Rasquert	24		131	22	43	1		221
Sauwerd		4	108			1		113
Adorp			25					25
Garnwerd	18		33					51
Ezinga		24	79			1		104
Totalen	172	83	1440	201	109	5	1	2011

In de rijtjeswoningen is nog een verdiepingsslag gemaakt voor de zogenaamde Jarino woningen en de woningen, ontworpen door architect Martini. Van deze categorie woningen is niet alleen in Winsum, maar ook elders, bewezen dat door verkeerde constructieve keuzes in het verleden, deze woningen met een hoge prioriteit versterkt moeten worden. Van de tweede categorie woningen (architect Martini) is op veel plaatsen gebleken dat zij aan het einde van hun levensduur zitten. Voorts zijn onder de categorie 'HV' nog toegevoegd de gebouwen voor hulpverlening (gezondheidscentra) omdat wij een hoge prioriteit toekennen aan het kunnen blijven verlenen van (geneeskundige) hulp in alle omstandigheden.

Mede op basis hiervan, komt Winsum tot de volgende herstel- en versterkingsopgave:

- Gebouwen van hulpdiensten en noodzakelijke nutsvoorzieningen
- Gebouwen met kwetsbare en niet-zelfredzame gebruikers zoals scholen en zorginstellingen
- Woningen, hooggebouwde(rijtjes)
- Cultuurhistorische objecten en erfgoed

Parallel aan de aanpak van de bebouwde omgeving dient ook gewerkt te worden aan de ‘gevaaren’ van de onbebouwde omgeving. Het gaat daarbij om ondermeer de volgende zaken:

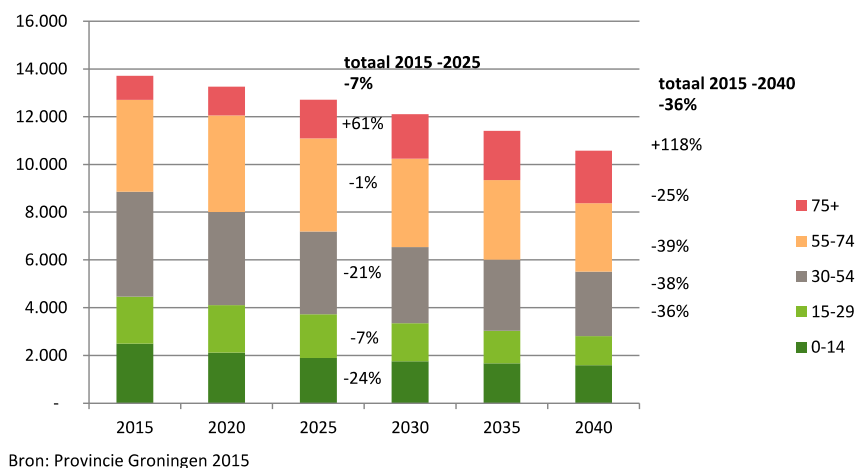
- Belangrijke toegangswegen, bruggen en kunstwerken
- Ondergrondse infra
- Kades, beschoeiingen en waterkeringen

Prognose

Conform recent onderzoek¹ is de verwachting voor de gemeente Winsum in beeld gebracht. In Winsum spelen evenals in de regio drie ontwikkelingen voor wat betreft de bevolking:

1. Het aantal inwoners in absolute zin neemt af (van ruim 13.720 in 2015 tot 10.580 in 2040).
2. Het aantal huishoudens vermeerderd tot 2020 iets (van 5.880 naar 5.930) om daarna te verminderen tot respectievelijk 5.680 in 2030 en 4.920 in 2040. De huishoudensverduunning speelt hier een rol.
3. De samenstelling van de bevolking wordt anders: meer ouderen en minder jongeren.

Onderstaande figuur vat dit samen:

De oorzaak van de bevolkingskrimp en vergrijzing ligt vooral in een vertrekoverschot van jongeren in de groep van 15-24 jaar. In de gemeente komen minder jongeren terug dan er vertrekken.

De situatie voor de gemeente Winsum wijkt voor wat betreft de verwachte bevolkingsontwikkelingen enigszins af van die in de omliggende gemeenten.

- De totale krimp voor Winsum ligt lager dan bij de DAL+BMWE gemeenten gemiddeld. Tot 2035 voor Winsum 9% ten opzichte van de DAL+BMWE gemeenten 15%.
- De groei van het aantal 65+-ers (en vooral de 75+-ers) ligt voor Winsum voor 2035 hoger dan voor de omliggende gemeenten: respectievelijk 34% en 27%.

¹ Companen: Woningbehoefteonderzoek 2015, Regio Groningen-Assen

Leeftijd	winsumafname 2015-2035		DAL+BMWEEafname 2015-2035	
0-20	-832	-30%	-6.293	-39%
21-65	-1.580	-26%	-13.968	-34%
66+	1.256	34%	7.385	27%
	-1.156	-9%	-12.876	-15%

Bron: (concept) WLP gemeente Winsum

Naarmate ook de dubbele vergrijzing toeneemt (een grotere toename van het aantal zeer oude inwoners), stijgt ook het aantal meervoudige chronische aandoeningen fors. Dit zal effect hebben op de zorg en noodzakelijke woningaanpassingen.

Bij de huishoudensontwikkeling is de omslag van groei naar krimp op korte termijn waarschijnlijk. Op z'n vroegst gebeurt dit al in 2020. Overigens zijn de effecten van de aardbevingen in dit gebied nog beperkt zichtbaar in de cijfers. Dit kan de trend negatief beïnvloeden. Op dit moment is al wel bekend dat de migratiestromen van buiten het aardbevingsgebied naar de diverse gemeenten in het gebied zeer beperkt zijn. De woonaantrekkelijkheid van het gebied is duidelijk gedaald.

De gemeente Winsum kent op dit moment geen herstructureringsopgave, echter gezien de bovengenoemde trend is het niet onwaarschijnlijk dat Winsum in de nabije toekomst hier wel mee te maken krijgt. In een onderzoek van Companen uit 2009² is voor de gemeente Winsum het meest kwetsbare bezit op basis van WOZ waarde gecombineerd met m³ in beeld gebracht. Hieruit is gebleken dat 10% van de totale woningvoorraad bij krimp kwetsbaar is voor verpaupering en leegstand. Het gaat daarbij in totaal om ongeveer 600 woningen. Bij deze woningen dient expliciet nagedacht te worden of ze het waard zijn te worden versterkt of dat zou moeten worden gesloopt. Om hier een goed beeld bij te krijgen dient nader onderzoek te worden gedaan naar deze kwetsbare voorraad.

Draagvlak voorzieningen/ koppelingsmogelijkheden

Als gevolg van de te verwachten krimp zal het draagvlak voor voorzieningen steeds meer onder druk komen te staan. Met name de kleinere kernen/dorpen, met een beperkt voorzieningenpakket, zullen het lastig krijgen. Bij versterkingsopgaven voor deze dorpen dient met name gekeken te worden naar de diverse **dorpsplannen** die zijn gemaakt of in ontwikkeling zijn.

Bij de versterkingsopgave in het centrum van de diverse dorpen dient de koppeling gemaakt te worden met bestaande **centrumplannen**, zoals voor het dorp Winsum het Boogplein.

Bij versterking van de woningvoorraad dient allereerst de afweging per woning te worden gemaakt of een woning het waard is te worden gerenoveerd of dat zou moeten worden gesloopt en nieuw gebouwd. Dit is met name voor particuliere woningvoorraad lastig te bepalen. Aandachtspunt hierbij zijn de Jarino-woningen en in het algemeen slechte woningen die een conflict geven of je nog wel moet renoveren/ verstevigen/ verduurzamen, of zou moeten slopen en nieuw bouwen.

Er moet zoveel mogelijk synergie worden gevonden. **Versterken en verduurzamen** is een logische combinatie, omdat het in beide gevallen een verbouwing betreft. Combinaties kunnen worden gezocht met andere opgaven, zoals bodemvervuiling, geluidhinder, asbestsanering maar ook levensloopbestendig bouwen.

² Companen: Opgavennotitie Wonen Gemeente Winsum

Het Nul op de Meter concept lijkt heel veelbelovend omdat het gericht is op gelijkvormige woningen en past bij de voorgestelde aanpak van rijtjeswoningen. Daarbij kan samenwerking worden gezocht met woningcorporaties, eventueel over gemeentegrenzen heen. Lokale bouwers kunnen worden betrokken bij de uitvoering.

Lokale energie coöperaties houden zich vooral bezig met het opwekken van duurzame energie, maar kunnen ook een rol spelen bij de voorlichting en gezamenlijke aankoop van isolerende maatregelen. Investeren in lokale coöperaties dus, en proberen hun taakveld uit te breiden.

Een probleem bij Nul op de Meter is de initiële investering. Uiteindelijk betaalt die zichzelf wel terug uit de vermeden energiekosten. De inrichting van een revolverend fonds, renteloos en zonder BKR-toetsing, zou hiervoor een oplossing kunnen zijn.

Het Nul op de Meter concept zou ook kunnen worden toegepast op oudere, losstaande woningen, het zou dan gaan om de ontwikkeling van energiebesparende maatregelen die makkelijk in pandig kunnen worden toegepast. Hier ligt een grote kans voor kennisontwikkeling en werkgelegenheid.

Zoals bovenstaand wordt aangegeven krijgt Winsum meer dan gemiddeld te maken met de vergrijzing. Door het rijksbeleid van extramuralisering van zorg zal in Winsum de behoefte van mensen met een zorgvraag in een zelfstandige woonsituatie ook meer dan evenredig groeien. Het is daarom belangrijk om bij de versterkingsopgaven goed te beoordelen waar je een koppeling kunt maken met het gelijktijdig **levensloopbestendig** maken van de woningen. In de gemeente Winsum gaan we tezamen met Wierden & Borgen Woon-zorgzones aanwijzen. In deze gebieden zullen woningen permanent gelabeld worden voor mensen met een zorgvraag. Nagedacht dient te worden over de financieringsconstructie van dergelijke ingrepen.

Onderzocht moet verder worden in hoeverre combinatie kan worden gezocht met andere opgaven: verduurzaming of herinrichting van de openbare ruimte; levensloopbestendig (+ voorzieningen); en aanpak van andere problemen op het gebied van bodem/ geluid/ asbest, en tegelijk verduurzamen.

Vraag 2. Belangrijkste kansen voor de lange termijn

In de verkenning naar een Meerjarenprogramma 2015 tot 2025 zijn in bijlage a ook voor de langere termijn missie, visie en doelstellingen geformuleerd voor de volle breedte van sociale, fysieke, economische doelstellingen en voor energietransitie. Welke van de doelen staan in uw gebied bovenaan als het gaat om de langere termijn?

1. Groningen is trots op haar kwaliteiten, draagt die gezamenlijk en consequent uit en trekt daarmee bedrijvigheid, bewoners en talent aan.
2. Kwaliteit, kwantiteit en bereikbaarheid van de basisvoorzieningen is in overeenstemming met de toekomstseisen en houdt rekening met de demografische en sociaaleconomische prognoses.
3. Het bieden van een adequaat en aantrekkelijk ruimtelijk functioneel en juridisch toekomstkader.

Vraag 3. Top 3

Wat is uw top 3, zowel voor de direct aan te pakken problematiek als voor essentiële toekomstmaatregelen?

Korte termijn:

- Bouwkundige versterking van kwetsbare woningvoorraad, te beginnen met de ruim 170 Jarinowoningen in onze gemeente, hierbij koppelingen maken ten bate van de clustering van voorzieningen (economie, gezondheidszorg, kindzorg/onderwijs, woon-zorgzones, sport) in de kwetsbare wijken;
 - Obergum

- Ripperda
- Oud Winsum
- Bouwkundige versterking van de monumentale kern van Winsum/Obergum koppelen aan de verdere centrumontwikkeling die tot op heden moeizaam tot stand komt.
- Uitvoeren van de pilot 'De Opkamer van Obergum'. Dit project streeft naar een versterking van Obergum voor recreatie en toerisme door middel van samenwerking met twee sterke partners, Stichting Kinderboek Cultuurbezit (SKC) en Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK). De nog immer groeiende interesse voor cultuur en de streekgeschiedenis biedt kansen. Voor de eigen bewoners van Winsum biedt dit project een herkenning van identiteit, leefbaarheid en cohesie. De invloed van het project strekt echter veel verder dan alleen de dorpelingen van Obergum en Winsum. De kerk is geschikt voor veel activiteiten op het gebied van muziek, theater en beeldende kunst.
- Realisatie van een Brede School in Baflo (zie ook blz 20 en 21 van deze bijdrage). Hetzij als koppelmogelijkheid aan de versterkingsopgave van 221 rijtjeswoningen in Baflo-Rasquert, hetzij als maatregel tegen de krimp en versterking van de leefomgeving.

Lange termijn:

- Toekomstperspectief bieden aan alle inwoners in het aardbevingsgebied, zowel op economisch vlak als in de leefomgeving: ondermeer inzetten op digitale infrastructuur (breedband in het gehele gebied)
- Een veilige, duurzame en toekomstbestendige woningvoorraad

Veiligheid: schadeherstel, versterking en verduurzaming

Vraag 4. Bestaande projecten:

A. Wat is en wordt in uw gebied al aangepakt in relatie tot schade en herstel, om hoeveel gebouwen gaat het, wat is daarvan de planning en wie voeren dit uit? Welke belangrijke leerpunten zijn hier voor andere projecten te trekken?

In het dorp Winsum zijn in totaal 105 zogenaamde Jarino-woningen aangepakt. Deze zijn van het type dat ook in Warffum, Bedum en Ten Boer is aangepakt. Bij deze woningen was een constructief gebrek geconstateerd bij de oplegging van de lateien in de voor- en achtergevel. De woningen zijn bij de lateien constructief hersteld. Het werk is uitgevoerd door aannemer Van Wijnen onder directievoering van Arcadis en in opdracht van de NAM. Vanuit de NAM is in samenwerking met Arcadis, de betrokken aannemer en onze gemeente een 'lessons learned' opgesteld.

B. Zijn hieraan duurzaamheidsmaatregelen gekoppeld en zo ja met welk beoogd resultaat, en zijn ook andere opgaven hier al aan gekoppeld (bijvoorbeeld levensloopbestendig bouwen, of schoolherstel in combinatie met multifunctionele gebouwen). Wat zou er in principe aan deze projecten goed te koppelen zijn, wat is nodig om dit mee te nemen (Nb voor DEAL-M gebied is hier in ieder geval relatie naar krimp-maatregelen)?

Alle 105 eigenaren hebben aangeboden gekregen om gebruik te maken van de waardevermeerderingsregeling als ze hier nog geen gebruik van hadden gemaakt. Ook de eigenaren die geen schade hadden gemeld, mochten gebruik van de waardevermeerderingsregeling maken (het constructieve gebrek bij de woningen werd niet gezien als aardbevingsschade).

C. Zijn er afspraken met bestaande uitvoerende instanties (bv NAM, CVW, Corporaties) gemaakt om een compleet inzicht in de risico's en staat van de gebouwen te verkrijgen? Zo ja, met wie en welke afspraken. Zo nee, wat is daarvoor noodzakelijk?

Er zou in samenspraak met de NAM en CVW een inventarisatie moeten worden gemaakt van alle bouwwerken (van woningen, (maatschappelijk) vastgoed, tot cultureel erfgoed) in de gemeente om de risico's en staat inzichtelijk te krijgen.

Het is bij de gemeente bekend dat de pilot van de woningcorporaties naast versterken ook gericht is op het verduurzamen van woningen. Binnen de pilot zitten geen woningen van de gemeente Winsum. Er zijn daarom ook geen afspraken gemaakt. Van belang voor Winsum is dat er naast verduurzaming van de voorraad een koppeling wordt gemaakt met het levensloopbestendig maken van woningen.

5. Nieuwe projecten:

A. Welke woningbouw projecten (particulier eigendom, huurwoningen en sociale huur) in het kader van de 3-slag (herstellen, versterken, verduurzamen) zijn er in de periode 2016, 2017 en 2018 nodig in het gebied, die volgens de huidige inzichten en risicogegevens in ieder geval moeten worden aangepakt? Welke criteria heeft u hierbij geformuleerd. Zijn deze projecten al SMART geformuleerd, of wat is nodig om deze projecten concreet te formuleren of in uitvoering te brengen? Wie zijn (potentiele) samenwerkingspartijen, wat is de planning en wie is verantwoordelijk.

Voor alle duidelijkheid zij ook hier vermeld, dat dit een analyse is op basis van beschikbare gegevens, maar nog zonder een deugdelijk onderzoek over de "echte" risico's die worden gelopen bij een aardbeving.

De versterkingsopgave(n)

De gegevens uit tabel 1 'Overzicht risicovolle panden' (opgenomen bij beantwoording vraag 1) is afgezet tegen de totale woningvoorraad (inclusief hoogbouw) en voor het dorp Winsum gesplitst op wijkniveau. Daarbij kan de omvang en daarmee de ernst van de opgave worden geïdentificeerd, zie tabel 2.

Tabel 2

Vergelijking versterkingsopgave - totale woningvoorraad gemeente Winsum									
Aantal woningen 1-1-2015 : 5770									
Verdeling per dorp									
	Totale voorraad	Opgave totaal	Perc. Van voorraad	Opgave rijtjes		Opgave hoogbouw		Opgave overig	
				Abs	proc	Abs.	Proc	Abs.	Proc.
Winsum									
- Oud Winsum	647	226	35%	107	47%	53	23%	66	29%
- Obergum	744	483	65%	417	86%	66	14%	0	0%
- Ripperda	768	641	83%	598	93%	40	6%	3	0%
- Potmaar	275	62	23%	62	100%	0	0%	0	0%
- de Brake	494	85	17%	65	76%	20	24%	0	0%
Adorp	281	25	9%	25	100%		0%		0%
Sauwerd	519	113	22%	112	99%		0%	1	1%
Baflo/rasquert	915	221	24%	155	70%	22	10%	44	20%
Ezingen	387	104	27%	103	99%		0%	1	1%
Garnwerd	204	51	25%	51	100%		0%		0%
Totale	5235	2011	38%	1695		201		115	

Op basis van bovenstaande analyse springen de wijken Ripperda en Obergum eruit. Daar liggen substantiële opgaven. De wijk Obergum is een wijk uit de jaren 60 en 70, met veel (voormalige) sociale woningbouw, woningen uit het zogenaamde 1000 woningen plan van de jaren 50 (inmiddels afgebroken) en 130 Jarinowoningen (waarvan 105 deel uit maken van de pilot).

De wijk Ripperda is in de jaren 70 en 80 gebouwd als uitbreiding van Winsum aan de andere kant van het spoor. Van Noord (Ripperda I, 1975) naar zuid (Ripperda III, 1982) Ook deze wijk kent veel (voormalige) sociale woningbouw en daarmee ook veel rijtjeswoningen.

Beide wijken wil de gemeente Winsum dan ook een prioriteit van 1 en 2 geven.

Derde prioriteit is de wijk Oud Winsum, ten zuiden van het Winsumerdiep en ten westen van de spoorlijn. Ook daar liggen versterkingsopgaven in de orde van grootte van 35% van het woningbezit in die wijk. Bovendien bevinden zich hier de oudere woningen van het dorp en een verzorgingstehuis met meerdere bouwlagen met 66 appartementen.

Prioriteren betekent keuzes maken. Dat betekent niet, dat er elders in de gemeenten geen opgaven zouden kunnen zijn. De dorpen in het oosten van de gemeente (met toch ook de nodige schadegevallen) en het dorp Baflo/Rasquert worden niet genoemd. Baflo Rasquert ligt qua PGA contour op de zelfde 'lengtegraad' als Winsum en Sauwerd. Garnwerd en Ezinge liggen wat verder weg van het centrum van het aardbevingsgebied en daarmee minder aardbevingsgevoelig. Toch zou ook in deze dorpen nader onderzoek plaats moeten vinden of het, op basis van boven gemaakte analyse, terecht is dat in die dorpen de versterkingsopgave geen prioriteit krijgt. Vooral omdat ook in die dorpen de nodige schadegevallen zich hebben voorgedaan zou dit een signaal kunnen zijn dat er toch wel iets aan de hand is.

De koppelmogelijkheden met leefbaarheid.

○ Wijk Obergum Winsum

Dit is een oudere wijk van Winsum. Recent is er door de woningcorporatie een nieuw appartementencomplex gebouwd met 35 appartementen. De wijk kent in doorsnee een hechte bewonersgroep. In de wijk bevindt zich ook een winkelcomplex met daarboven 21 appartementen. Aan de noordzijde van dit complex bevindt zich een openbare ruimte voor de jongere en oudere jeugd. Samen met de eigenaar van het complex, is een proces gestart dat moet leiden tot een vergroting van de winkelvloeroppervlakte met 500 m² en een herinrichting van de openbare ruimte. Door de grotere winkelloppervlakte, is er sprake van een volwaardiger winkelaanbod en versterkt het daarmee het centrum van Winsum als boodschappencentrum-plus en daarmee de kwaliteit van de leefomgeving. De openbare ruimte aan de noordkant van het complex is een goed voorbeeld van co-creatie. Met de gemeente als regisseur, dragen ook de jongeren van de Jongeren Ontmoetingsplek zelf bij aan de kwaliteit van hun "hangplek". Hetzelfde gebeurt voor de speeltuinvereniging, Zij zijn van plan hun steentje door zelfwerkzaamheid bij te dragen. Dat gecombineerd met gemeenschapsgelden vanuit de lokale overheid, leidt tot een integrale aanpak en een sterke upgradering van de hele wijk. Ofschoon de kosten zijn gedekt, is een bijdrage vanuit aardgascompensatiebaten in het kader van de leefbaarheidsstroom o.i. legitiem. Volgtijdelijk gezien zou de versterking van de wijk in 2016 aan de orde moeten zijn, omdat medio 2016 de herinrichting van de openbare ruimte wordt afgerond.

○ Wijk Ripperda

Dit is de grootse wijk van Winsum met ruim 26% van de woningvoorraad in het dorp Winsum. Op basis van beleidskeuzes kent de wijk geen winkelveorzieningen voor de bewoners. Die zijn geconcentreerd in het centrum van het dorp en op het bedrijventerrein. Wél kent de wijk een concentratie van gezondheidszorg langs De Meeden: een multifunctioneel gezondheidscentrum, een fysiotherapiepraktijk, een tandartspraktijk en een verpleegtehuis met 191 bewoners. Twee significante ontwikkelstromen lopen op dit moment: gezondheidszorg en onderwijs.

• gezondheidszorg

Het verpleegtehuis zit in een fase van vervangende nieuwbouw. Inmiddels zijn er 3 nieuwe woongebouwen gerealiseerd. Wat nog volgt is een centraal gebouw. In het kader van de leefbaarheid is het gewenst dat de gezondheidszorg geconcentreerd en versterkt wordt op deze "strip". Bovendien moet de gezondheidszorg dicht bij de burger worden gebracht. Dat is ook nodig bij de trend en de ontwikkeling die wij zien, dat krimpgebieden sneller vergrijzen (Winsum is geen formeel krimpgebied, maar vergrijst wel) en dat bovendien het aantal ouderen in de gemeente Winsum zal groeien naar bovengemiddelde aantallen. Die vergrijzing vraagt om een goede en nabije gezondheidszorg.

Een grote tandheelkundige praktijk gaat zich vestigen. Daarnaast heeft een instelling als Lentis belangstelling voor spreekuren e.d. in het gebied. Een dergelijke concentratie biedt een goede voedingsbodem voor de realisatie van een 1 ½ lijnszorg voorziening. Door de veranderingen in de zorg moeten mensen langer thuis blijven wonen en worden zij sneller ontslagen uit het ziekenhuis. Voor patiënten die eigenlijk nog verzorgd moeten worden

maar door de ziekenhuizen naar huis worden gestuurd, is nu geen plaats. Daarom is het gewenst dat samen met de zorgpartijen onderzocht wordt of een 1 ½ lijnszorg aantrekkelijk is voor de gemeente (de bewoners) en de zorgpartijen. Partijen in het gebied zijn complementair aan elkaar: het verpleegtehuis kan de accommodatie leveren, de huisartsen in het gezondheidscentrum de zorg. Door een dergelijke voorziening kan Winsum ook beter invulling geven aan haar regionale centrumfunctie voor Noordwest Groningen. In dat ontwikkelmodel van nabije zorg past ook een onderzoek naar de mogelijkheden van een “buitenpoli” op gelijke wijze als in de gemeente Bedum gestalte gaat krijgen.

- onderwijs

Een deel van de (vijf)schoolgebouwen in Winsum is oud. Exploitatie- en onderhoudskosten zijn relatief hoog en energieprestaties liggen dikwijls boven norm en functionaliteit. Door een verdergaande daling van het aantal leerlingen in de komende jaren komen lokalen leeg te staan, waardoor de onderhouds- en exploitatiekosten nog meer onder druk worden gezet. Zorgpunt van de scholen is dat minder leerlingen in de klas of in kleine of gecombineerde groepen, mogelijk tot achteruitgang van de kwaliteit van het onderwijs zou kunnen leiden. Op dit kruispunt van keuzes is de keus gemaakt de haalbaarheid van een Brede School in Winsum te onderzoeken. Door een dergelijke voorziening kunnen ook de kindvoorzieningen die nu elders in het dorp zijn ondergebracht (b.v. de bibliotheek en de kinderopvang en peuterspeelzaal in de Blauwe Schuit) worden geconcentreerd. De huidige locatie van het verpleegtehuis Twaalf Hoven is daarbij nadrukkelijk in beeld. Realisatie van een dergelijke voorziening betekent een krachtige bijdrage aan de leefbaarheid: een kwalitatief hoogwaardige, duurzame en naar de huidige onderwijsinzichten ingericht centrum van kind voorzieningen met een longitudinale zorg voor de kinderen van 0-12 jaar. Een dergelijke voorziening vraagt meer ingrepen in de leefomgeving, b.v. een betere infrastructuur omdat de verkeersbewegingen zullen toenemen door de concentratie van 5 scholen op één plek. Aandacht moet er ook zijn voor een neveneffect van een dergelijke kindvoorziening, namelijk leegkomend maatschappelijk vastgoed (5 schoolgebouwen, verdeeld over de wijken Ripperda (3) en oud Winsum (2)). Leegstand van een dergelijke omvang heeft dusdanig veel invloed op de leefomgeving, dat dit beleidsinzet vraagt om dit probleem zo spoedig mogelijk op te lossen. Dat vraagt onderzoek naar de mogelijkheden van herbestemming.

- Wijk oud-Winsum

De becijferde versterkingsopgave is in deze wijk weliswaar minder significant dan in de beide andere wijken in Winsum, maar vanwege de koppelingen met leefbaarheid toch voor ons van belang om als derde prioriteit te noemen. De versterkingsopgaven concentreren zich rond het multifunctionele centrum De Blauwe Schuit aan de Warfstraat en rond het verpleegtehuis Winkheem aan de Borgweg. Beide “bronnen” van leefbaarheid willen wij afzonderlijk duiden.

- De Blauwe Schuit

In de Blauwe biedt de Stichting Podium plek aan groepen inwoners, verenigingen en instellingen in Winsum e.o. voor ontmoetingen, verbindingen leggen en het ontwikkelen van duurzame samenwerkingsvormen. Doelstelling van Stichting Podium is verbinden, versterken, inspireren en samenwerken. Op dit moment wordt De Blauwe Schuit – een voormalige landbouwschool – o.a. gebruikt voor kinderopvang, naschoolse opvang, volwassenen onderwijs, ouderenwerk, verloskundigenpraktijk en jeugdtheater wonderboom. Voorts kent het gebouw een theaterzaal en is vaste oefenruimte voor de plaatselijke muziekvereniging. Kortom een centrum voor cultuur dat zijn plaats inmiddels heeft verworven. In het kader van de leefbaarheid dreigt echter het gevaar, dat bij realisatie van een centrum voor kindvoorzieningen in de wijk Ripperda, dit gebouw grotendeels leeg komt te staan door het vertrek van peuterspeelzaal en (naschoolse) kinderopvang. Dat maakt de exploitatie van een dergelijk centrum moeilijk, zo niet onmogelijk. Tezamen met het al gememoreerde mogelijk leegkomende maatschappelijk vastgoed (de scholen) is dit alsdan ook een manifest probleem dat om oplossingen vraagt. Nader onderzoek moet plaatsvinden welke oplossingen er dan zijn voor herbestemming of andere maatregelen. Het volledig verdwijnen van deze (door particuliere partijen als een woningcorporatie gefinancierde) instelling heeft namelijk veel invloed op de leefbaarheid van een dorp als Winsum.

- Ouderenvoorzieningen

Verzorgingstehuis Winkheem is gebouwd in 1994 en telt 66 appartementen en 106 bewoners. Aan de achterzijde bevinden zich 30 aanleunflats. Voorts staan in de directe nabijheid 22 verouderde ouderenwoningen uit 1966.

Verzorgingstehuizen als Winkheem kampen met leegstand als gevolg van de veranderingen in de zorgfinanciering. De onverhuurde zorgwoningen hebben een te grote impact op de financiën van de organisatie, als gevolg waarvan men naar het ultieme middel van sluiting grijpt.

Wij hebben onderzoek laten doen door het Kenniscentrum NoorderRuimte naar het maatschappelijk (zorg)vastgoed in de gemeente Winsum. Een van de vragen was of organisaties en instellingen er verstandig aan doen al zo snel een tehuis te sluiten. Conclusie van het onderzoek is, dat dit vaak te snel gebeurt. Uit onderzoek blijkt namelijk, dat de vraag naar dergelijke huisvesting op de middellange termijn alleen maar zal toenemen. Door het tempo van de hervormingen in de ouderenzorg (mensen meer keuzevrijheid bieden en wonen en zorg ontkoppelen) lopen vraag en aanbod op korte en middellange termijn uit de pas. Bovendien – aldus de Raad voor de leefomgeving – is dit een weinig duurzame oplossing. Want de huidige vitale zestiger of zeventiger die zelfstandig woont, is over 5 tot 10 jaar 80 jaar en zal er meer behoefte ontstaan aan een meer beschermde woonomgeving zoals een verzorgingstehuis. Door de golf van sluitingen zullen dergelijke voorzieningen er dan niet meer zijn. Sluiting kan worden voorkomen als alle partijen als zorgorganisaties, corporaties, gemeenten en burgers investeren in een gezamenlijke duurzaamheidsagenda waarin de drieslag 'People, Planet, Profit' van inhoud wordt voorzien. Middelen vanuit de aardgascompensatiegelden zouden kunnen helpen een periode tot de middellange termijn (financieel) te overbruggen. In onze gemeente is dat probleem dan nog manifester, omdat wij tegen die tijd een bovengemiddeld aantal ouderen zullen hebben van boven de 75 jaar. Naar analogie van Winkheem moet op gelijke wijze worden gekeken naar verzorgingstehuis Viskenij in Baflo, een tehuis met 42 bewoners waar ook leegstand zal gaan ontstaan.

B. Een van de doelen is versnellen, verbreden en intensiveren van de aanpak van het gebied. Een ander daarmee samenhangend doel is dat eigenaar-bewoners, eigenaar-ondernemers en maatschappelijke instellingen kunnen kiezen het heft in eigen hand te nemen bij de versterking en verduurzaming van hun panden, naast de opties die het CVW biedt. Hoe schat u de behoefte vanuit eigenaar-bewoners in de diverse deelgebieden in (ervan uitgaande dat eigenaren daarbij worden gefaciliteerd). Wat zijn dan de kritische succesfactoren? Is er behoefte aan voorlichting over deze mogelijkheid in uw gebied? Spreekt het vervolgens aan om op regionaal niveau voor de particulieren hiervoor een "handboek" te maken? Zijn er in uw gebied pilots hiervoor aan te wijzen en zo ja welke?

De gemeente Winsum schat in dat er behoefte is aan een aanpak gericht op particuliere eigenaren, ondernemers en instellingen. Daarbij zal de aanpak gericht moeten worden op het zelf initiatief nemen in het versterken van de woningen/panden. De kritische succesfactoren zijn daarbij:

- professionele ondersteuning (constructief);
- eigen keuze in uitvoering;
- snelheid van proces;
- certificering van uitvoering.

Deze aanpak zal op regionaal niveau moeten worden opgepakt en waarschijnlijk gefaseerd worden ingevoerd. Daarbij is het van belang dat er een manier wordt ontwikkeld die werkzaam is voor iedereen. Met een goed beschreven proces, waarin duidelijk is aangegeven waar de zelfwerkzaamheid aan moet voldoen. Ook het blijven wonen in de eigen woning tijdens de werkzaamheden is daarbij een belangrijke te onderzoeken optie. Eigenaar-bewoners zullen graag willen blijven wonen en accepteren daarvoor ook wel enige overlast.

C. Welke andere gebouwen (maatschappelijke voorzieningen, bedrijven, industriecomplexen) en welke infrastructurele projecten zouden in uw ogen op basis van veiligheidsrisico's, realisatie

leefbaarheidsplannen, draagvlak of voorbeeldwerking bij voorrang moeten worden aangepakt in de eerste twee jaren (2016/2017). Met welke kwalitatieve en andere toekomstkansen kan dit gekoppeld worden en hoe?

Prioritering bebouwde omgeving

Aangezien de hele versterkingsoperatie in het aardbevingsgebied nog zeker 10 jaren zal duren, is het van belang om oog te hebben voor gevolgen van aardbevingen en de gebouwen die onmisbaar zijn bij hulp aan getroffen. In z'n algemeenheid kan worden gesteld dat kwetsbare groepen de hoogste prioriteit genieten.

Op basis hiervan is de voorgestelde prioritering als volgt:

- Gebouwen hulpdiensten en noodzakelijke nutsvoorzieningen
- Gebouwen die dienst doen als opvangvoorziening rampenbestrijding
- Gebouwen met kwetsbare en niet-zelfredzame gebruikers:
 - Basisscholen:
De veiligheid van onze scholen wordt momenteel via een separaat spoor in beeld gebracht. In de gemeente Winsum speelt tevens dat een scholentransitie is ingezet. Momenteel wordt gewerkt aan een brede school in Baflo en wordt de haalbaarheid van een Brede School in Winsum nader uitgezocht.
 - Zorg- en verpleegtehuizen
Er is naast een scholentransitie ook een zorgtransitie gaande. De verzorgingstehuizen Viskenij in Baflo en Winkheem in Winsum hebben te maken met leegstand. Niet ondenkbaar is dat deze verzorgingstehuizen op termijn hun deuren moeten sluiten. Dit als gevolg van het landelijk ingezette beleid van scheiden van wonen en zorg. Een ander gevolg is dat voldoende woningen geschikt moeten worden gemaakt om er langer zelfstandig te kunnen blijven wonen. Tevens dient nagedacht te worden over een andere bestemming van het mogelijk leegkomende vastgoed.

Naast twee verzorgingstehuizen is de verpleeghuis De Twaalf Hoven in Winsum gevestigd. Herontwikkeling van het terrein is reeds gestart. Dit heeft tot op heden geresulteerd in de bouw van drie woongebouwen waarin ruimte is in elk gebouw voor 28 wooneenheden. Dit complex kent twee bouwlagen met daarin een zeer kwetsbare doelgroep. De veiligheid van deze gebouwen dient op korte termijn in beeld worden gebracht.

Daarnaast is de bouw van het centrale gebouw aan de orde. Bij de ontwikkeling hiervan wordt momenteel ook de mogelijkheid tot een anderhalve lijnsvoorziening uitgezocht. Tot op heden is minimaal gesloopt, echter bij realisatie van het centrale gebouw zal huidige gebouw worden gesloopt en kan het gehele terrein worden ingericht.
- Werkvoorzieningsgebouwen
 - voorzieningen waarin grotere groepen zich kunnen bevinden (kerken, supermarkten, horeca, winkels.
 - Cultuurhistorische gebouwen
 - Overige bebouwing

De genoemde groepen van gebouwen kunnen afzonderlijk van elkaar versterkt worden. Zo is de versterking van scholen in het gehele gebied reeds in volle gang.

Prioritering onbebouwde omgeving

Parallel aan de aanpak van de bebouwde omgeving dient ook gewerkt te worden aan de 'gevaaren' van de onbebouwde omgeving. Daarbij geldt dat de grootste gevaren allereerst worden opgepakt. De inventarisatie en aanpak start bij de veiligheidsrisico's die het grootste effect met zich mee kunnen brengen. Gedacht moet worden aan industriële complexen bijv. aanwezig op chemiepark Delfzijl of veiligheid van dijken. In Winsum hebben we met beide gevaren niet direct te maken. Echter wel belangrijk is of alle delen van de gemeente bereikbaar blijven bij een beving. Alle belangrijke **toegangswegen, bruggen en kunstwerken** moeten worden geïnventariseerd en geïnspecteerd op aardbevingsbestendigheid.

Daarnaast is het van belang inzicht te verkrijgen in de totale **ondergrondse infra**. Deltares heeft met de Quick-scan 'Effecten geïnduceerde aardbevingen op kritische infrastructuur Groningen' gekeken naar ondergrondse infrastructuur, maar de beoordeling van de riolering is hierin vooralsnog niet meegenomen. Daarnaast is een studie uitgevoerd naar het Gasunie netwerk. Hierin zijn een aantal onderdelen genoemd die nadere uitwerking verdienen. Het algemene beeld is dat er sprake is van een zekere mate van risico's. Vergeleken met het Gasunie netwerk wordt verwacht dat een deel van de rioolstelsels nog kwetsbaarder is. Immers, een deel van het stelsel bestaat uit starre betonbuizen en –putten of asbestcement leidingen.

Als er sprake is van schade door invloed van geïnduceerde aardbevingen, dan zal dit mogelijk leiden tot hogere vervanging- en reparatiekosten en het eerder uitvoeren van dergelijke maatregelen. Daarnaast kan schade aan vitale delen van de stelsels leiden tot maatschappelijke overlast.

Middels dit project wordt inzichtelijk gemaakt wat de risico's zijn van bevingen voor het rioolsysteem, wat de kwetsbare schakels zijn, of schade ten gevolge van geïnduceerde bevingen te relateren is en of er verschil in schade aan stelsels in relatie tot leeftijd, materiaal, ondergrond e.d. Het uitvoeren van het onderzoek levert kennis en inzage in de risico's op het rioolsysteem op. Met deze kennis zijn we in staat de kwaliteit van het rioolsysteem te verbeteren en de kwetsbaarheid te verminderen. Ook biedt het versterkingsprogramma kansen voor het verduurzamen van het ondergrondse infra systeem.

Fluctuaties van waterpeilen en grondwaterpeilen veroorzaken schades kunstwerken in de vorm van **kades, beschoeiingen en waterkeringen**. Geïnventariseerd dient te worden hoe deze opgave opgepakt kan worden.

D. Het Centrum Veilig Wonen (CVW) wil de productie aan te versterken woningen in 2016 gaan opvoeren naar 5000. Naar verwachting zal dit bij voorrang gebeuren in het gebied rond Loppersum, waar de hoogste piekgrondversnellingen worden verwacht. Wat is het draagvermogen of kritische grens in gemeenten/dorpen om grote hoeveelheden aan versterkingen in eens te hanteren?

Gezien de ligging van de rijtjeswoningen (merendeel geclusterd) is het mogelijk om grote slagen in Winsum te maken. Wel zijn er een aantal voorwaarden:

- De aanwezigheid van wisselwoningen is beperkt. De versterkingsopgave dient daarmee dusdanig worden aangepakt dat mensen hun huis niet uit hoeven.
- Gebiedsgerichte aanpak: per straat, buurt waarbij iedereen in hetzelfde 'schuitje' zit.

Meekoppelen: Wonen en leefbaarheid

Vraag 6. Woningbouwprogrammering

Wat is de kernopgave voor de woningbouwprogrammering in het gebied en welke maatregelen zijn nodig om met name in vraag en aanbod van het eigenwoning bezit het evenwicht op de woningmarkt te herstellen. Welke ondersteuning heeft u hierbij nodig en van wie?

Regionaal instemmingsmodel

Winsum maakt onderdeel uit van de Regio Groningen – Assen (RGA). In 2012 zijn er binnen de RGA afspraken gemaakt over de woningbouw om ervoor te zorgen dat de vraag en het aanbod van locaties in goede balans komt en blijft. Aanleiding hiervoor was de forse daling van de verkoop van woningen. Doel van de afspraken was meer balans aan te brengen in het aanbod van locaties, verkleining van risico's, benutting van marktkansen en het realiseren van regionale kwaliteitsdoelstellingen op het vlak van bereikbaarheid en landschap.

Deze regionale afspraken komen tot uitdrukking in het regionale instemmingsmodel. Kern van dit model is dat voor wonen en bedrijventerreinen planningslijsten zijn opgesteld. Voor volumeafwijkingen naar boven ('nieuwe woningbouwplannen') is regionale instemming nodig in de RGA. Regionale instemming vindt plaats door een besluit van de Stuurgroep. Binnen dit instemmingsmodel zijn de gemeenten vrij de binnen de RGA vastgestelde meerjarige planning en programmering ter hand te nemen en worden de stappen beschreven die vooraf regionale instemming behoeven.

Op basis van de monitorgegevens is per gemeente een inschatting gemaakt van een reëel marktscenario van 1000 danwel 1500 woningen per jaar voor de gehele regio. Voor Winsum betekent dit een opgave van gemiddeld 21 woningen per jaar.

Nieuwbouw woningen, zoals gepland in de uitleglocatie Winsum-Oost, dienen aardbevingsbestendig gebouwd te worden. Echter om hier goed uitvoering aan te kunnen geven, moet duidelijkheid komen over de NPR. Tevens moet er een eenduidige regeling komen voor de vergoeding van de meerkosten van het aardbevingsbestendig bouwen.

Om te beoordelen welke maatregelen nodig zijn op de woningmarkt, zoals bijvoorbeeld een opkoopregeling, kan de uitkomst van het woningmarktonderzoek in opdracht van de Dialogotafel gebruikt worden. Dit onderzoek zal medio december beschikbaar zijn.

Vraag 7. Cultuur historisch erfgoed

Het gebied heeft een rijke cultuur historie die in de structuur van dorpen en in het landschap tot uitdrukking komt en waarbij de bebouwing beeldbepalend is. Bestaat er een goed inzicht in de aard en kwaliteit van het erfgoed? Wordt het gebruikt? Is er zicht op nieuwe functies, bestemming en exploitatie? Welke creatieve ideeën zijn er om nieuwe functies hieraan te koppelen (bijvoorbeeld woonbestemmingen?).

Naast de veiligheid van de inwoners is een grote zorg dat de aardbevingen, het schadeherstel en de versterkingsopgaven grote negatieve gevolgen heeft voor onze cultuurhistorische bebouwde en onbebouwde (archeologie) omgeving. De verschillende historische dorpskernen met hun beschermde dorpsgezicht dienen speciale aandacht te krijgen in het versterkingsproces. Behoud van de cultuurhistorische elementen en de stedenbouwkundige karakteristieken dienen als uitgangspunt te worden genomen..

Wat is het risico?

Het is een grote zorg dat de aardbevingen, het schadeherstel en de versterkingsopgaven grote negatieve gevolgen hebben voor zowel onze gebouwde (gebouwen en objecten) als ongebouwde monumenten (archeologie, landschap etc).

Wat verliezen we?

Karakteristieke uitstraling, geografische verbondenheid, toeristische aantrekkingskracht, historische verankering, bouwkundige diversiteit, lokale identiteit.

Wat is er beschermd?

Momenteel gaat er beschermende werking uit van:

- Rijksmonumentale status
- Rijksbeschermd dorpsgezicht

- Gemeentelijke monumentenstatus
- Provinciale Omgevingsverordening
- Bestemmingsplannen

Wat is er onbeschermd?

Onbeschermd blijven de vele nog niet geïnterpreteerde waarden en waarden die buiten bovengenoemde categorieën vallen, onder andere stedenbouwkundige ensembles. Bovendien zijn er bekende waarden waarvoor nog geen bescherming is opgesteld, maar waarvan het belang wel onderkend is.

Wat stellen we voor?

De gemeente Winsum heeft meegedacht in de verkenningsoopdracht van de kwartiermakers. Zij sluit zich daarom van harte aan bij het advies van de provincie Groningen aan de Nationaal Coördinator, om te komen tot een gebiedsgericht totaaloverzicht van het speelveld cultureel erfgoed in het aardbevingsgebied.

Parallel is de gemeente Winsum op dit moment al bezig met een inventarisatie van de cultuurhistorische waarden van de gemeente. Dit is een onderdeel van een geactualiseerde Erfgoednota, waarin naast de inventarisatie (op kaart en met tekstuele toelichting) een activiteiten- of uitvoeringsprogramma wordt opgenomen. Onze ter zake kundige en ter plaatse bekende Erfgoedcommissie speelt een voorname rol bij het inventariseren en beschrijven. Deze inventarisatie kan eenvoudig worden betrokken in de gezamenlijke grote opgave voor het aardbevingsgebied.

De Opkamer van Obergum is een goed voorbeeld van op creatieve wijze nieuwe functies toe te kennen aan een monumentaal gebouw (De Nicolaaskerk, romaans kerkje van Obergum gelegen op wierde in Winsum). Trefwoorden van het project: *pleisterplaats van cultuur, herbestemmen middeleeuwse kerk, herhuisvesten kinderboekenmuseum, herinrichten gezamenlijke openbare ruimte, openbare functie van zowel buitenterrein als gebouwen, trekkers voor lokale en regionale bevolking en toeristen/passanten, multifunctioneel gebruik van de kerk.*

Het project 'De Opkamer van Obergum' streeft naar een versterking van Obergum voor recreatie en toerisme door middel van samenwerking met twee sterke partners, Stichting Kinderboek Cultuurbezit (SKC) en Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK). De nog immer groeiende interesse voor cultuur en de streekgeschiedenis biedt kansen. Voor de eigen bewoners van Winsum biedt dit project een herkenning van identiteit, leefbaarheid en cohesie. De invloed van het project strekt echter veel verder dan alleen de dorpelingen van Obergum en Winsum. De kerk is geschikt voor veel activiteiten op het gebied van muziek, theater en beeldende kunst. Grotere gezelschappen kunnen hier ontvangen worden. De kerk kan bijvoorbeeld als filmhuis fungeren. Het KinderBoekenHuis profileert zich als huis voor de kinderliteratuur. SKC laat zien wat er in de loop van de afgelopen kwart eeuw in Winsum verzameld is, waardoor er een verzameling is ontstaan die toonaangevend en uniek is op het gebied van (oudere) kinder- en jeugdliteratuur in Nederland. In de bijzondere setting van de wierde van Obergum kan gemakkelijk een kruisbestuiving plaatsvinden met tentoonstellingen, evenementen en mogelijk festivals die in de kerk kunnen worden georganiseerd.

Dit project zet in op het versterken van samenhang van het culturele aanbod in het dorpsdeel Obergum. Vanwege de economische spin-off is het belangrijk bezoekers zo lang mogelijk vast te houden in het gebied. Dat maakt dat er een ruim aanbod dient te zijn aan dagrecreatieve voorzieningen die ook goed vindbaar zijn. De wierde van Obergum wordt een culturele kern met de in de Nicolaaskerk georganiseerd culturele activiteiten samen met de aanwezigheid van het KinderBoekenHuis in het nieuw in te richten pand Kerkpad 2. Hierdoor ontstaat in deze oude dorpskern een 'rustpunt': mensen lopen (vaak over het Pieterpad dat hier langs loopt) niet op topsnelheid meer door dit dorpsdeel maar er is voor hen alle aanleiding om er een tijdje te verblijven.

Om dit kracht bij te zetten is het goed denkbaar om een theetuinfunctie - kleinschalig, zoals de plek voorschrijft - toe te voegen aan het gezamenlijke binnenterrein. Dit biedt mensen de kans om op hun gemak de rust en gelaagdheid van de unieke plek tot zich te nemen.

Vraag 8. Centrumgebieden en clustering van voorzieningen

Vergrijzing en ontgroening hebben consequenties voor het draagvlak van voorzieningen (winkels en maatschappelijke voorzieningen). Dat vraagt heroverweging van de hiërarchie van dorpen en kernen. Hoe ziet dat er voor uw gebied uit (Nb van de DEAL gemeenten en De Marne is dit al bekend). Welke voorzieningen zouden afhankelijk van de specifieke situatie in de betreffende centrumdorpen vervolgens gebundeld kunnen worden (vb. onderwijs en andere kindvoorzieningen; idem plus ook voor zorgtaken en/of vrijwilligersgroepen; al dan niet combinatie met gym/sportvoorzieningen). En waar zijn deze al gerealiseerd of worden gerealiseerd?

Conform prognoses zal de vergrijzing in de gemeente Winsum meer dan gemiddeld toenemen. Dit zal de vraag naar zorg gerelateerde maatschappelijke voorzieningen vergroten. Daarnaast is al sprake van ontgroening en trekken jongeren weg naar de stad. Tot op heden lijkt dit geen consequenties voor de voorzieningen te hebben. De verwachting is echter dat het draagvlak voor de voorzieningen steeds meer onder druk komt te staan. In ons leefbaarheidskader hebben we een kernen hiërarchie (afkomstig uit Structuurvisie) opgenomen waar de piramide van leefbaarheid aan gekoppeld is.

De structuurvisie Winsum geeft aan dat de gemeente er naar streeft om in 2025 de dorpen zoveel mogelijk aan te laten sluiten op de indeling in het Provinciaal Omgevingsplan:

- **Centrumdorp:** Winsum is hét centrumdorp van de gemeente en heeft een regionaal verzorgende functie.
- **Complete dorpen:** Baflo, Ezinge en Sauwerd zijn onze complete dorpen. Dit zijn dorpen met een tamelijk compleet aanbod aan (niet-) dagelijkse voorzieningen. Voorzieningen in complete dorpen bedienen het dorp en de directe omgeving.
- **Woondorpen:** Feerwerd, Den Andel, Adorp en Garnwerd zijn onze woondorpen. Woondorpen zijn plaatsen met een beperkt voorzieningen niveau. Inwoners zijn daardoor hoofdzakelijk aangewezen op naburige complete dorpen of Winsum.
- **Kleine kernen:** Wetsinge, Rasquert, Saaxumhuizen, Aduarderzijl en Tinallinge zijn onze kleine kernen. Kleine kernen bezitten niet of nauwelijks eigen voorzieningen en zijn volledig aangewezen op naburige complete dorpen of Winsum.

De kernen hiërarchie zet zich door in de leefbaarheidsbenadering en het kwaliteitsniveau (de aanwezigheid) van voorzieningen per dorp:

De piramide staat voor het schaalniveau én het bereik van de voorzieningen: hoe hoger de voorziening in de piramide staat, hoe groter het bereik moet zijn. Dit stelt eisen aan de bereikbaarheid vanuit de dorpen lager in de piramide en voor de omliggende regio waarvoor Winsum ook een regiofunctie heeft.

Aanvullend op de indeling is van belang – en dit wordt steeds belangrijker- dat alle dorpen voorzien zijn van een goede digitale infrastructuur.

Om een indicatie te geven van de voorzieningen die per soort kern gewenst en haalbaar is, wordt gebruik gemaakt van icoontjes³. Allereerst worden de iconen toegelicht.

Voor de bovenste twee algemene thema's geldt dat ze in alle kernen aanwezig zijn, de laatste is overal met uitzondering van Winsum aanwezig:

Wonen

Goed wonen kan overal

Welzijn

Sociale 'infrastructuur'

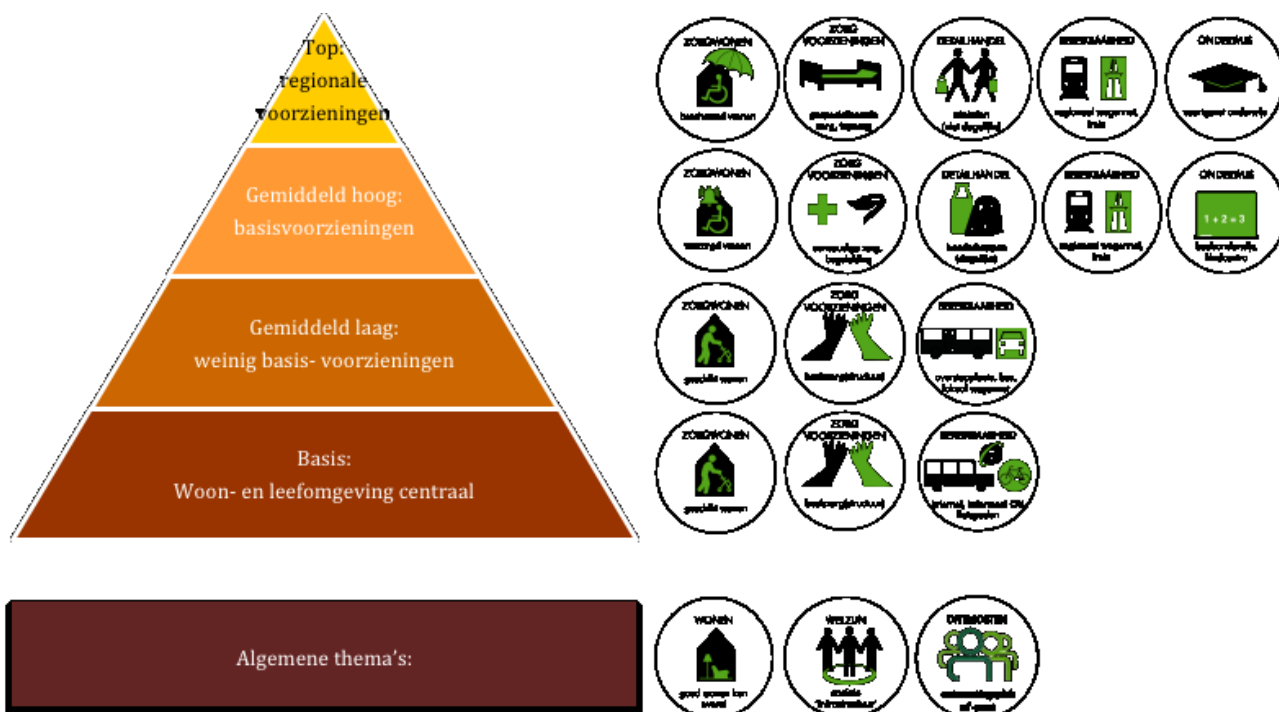

Ontmoeten

Ontmoetingsplek of -punt

Onderstaande figuur geeft per type kern aan welke voorzieningen en welk niveau er in het kader van de leefbaarheid gewenst is.

³ Iconen gemaakt door Enno Zuidema in Woon- en Leefbaarheidskader Eemsdelta, 2012

De definitie van de icoontjes wordt hieronder per icoontje in het kort omschreven.

Bereikbaarheid: internet, informeel OV en fietspaden

Breedband/ 5G, goede fietsverbinding met andere dorpen en toegang tot (in)formeel OV

Wonen: goed wonen kan overal

Aandacht voor geschikt wonen voor iedereen

Ontmoeten: ontmoetingsplek of -punt

Een centraal punt waar de mensen elkaar kunnen ontmoeten

Zorgwonen: geschikt wonen

De woning is geschikt voor zorgbehoevenden (zowel bouwkundig als evt. met domotica)

Zorgwonen: verzorgd wonen

Wonen met zorg op afroep

Zorgvoorzieningen: basiszorg(structuur)

De (informele) basiszorg van een cliënt

Zorgwonen: beschermd wonen

Wonen in een aanleunwoning of verzorgingstehuis

Zorgvoorzieningen: eenvoudige zorg, begeleiding

Zowel huisartsen als begeleiding zijn aanwezig

Zorgvoorzieningen: gespecialiseerde zorg, 1 ½ lijnzorg

Gespecialiseerde zorg of 1 ½ lijnzorg is hier gevestigd

Bereikbaarheid: regionaal wegennet, trein

De kernen zijn bereikbaar met het regionaal wegennet en via de trein

Detailhandel: Boodschappen (dagelijks)

Er zijn voorzieningen voor dagelijkse boodschappen (bijv. een supermarkt, etc.)

Detailhandel: winkelen (niet dagelijks)

Winkels voor de niet-dagelijkse aankopen (zoals kledingwinkels, etc.)

Onderwijs: basisonderwijs, kindcentra

Er zijn basisscholen en kindvoorzieningen aanwezig in de kernen, evt. als combi

Onderwijs: voortgezet onderwijs

Aanwezigheid van een middelbare school

Aanwezige voorzieningen

Wanneer we kijken naar de voorzieningen die nu aanwezig zijn in de kernen van de gemeente Winsum dan blijkt dat deze grotendeels overeenkomen met de gewenste voorzieningen

Bij uitbreidingen en/of sluiting van voorzieningen hanteert de gemeente de weergegeven kernenhiërarchie samen met de demografische gegevens als leidraad bij visievorming en besluitvorming. Zeker daar waar de gemeente direct invloed heeft op de voorzieningen geeft dit houvast. Bovendien wordt het adagium 'kwaliteit boven nabijheid' door de gemeente gehanteerd.

Voor sectorale visies en programma's op het gebied van onderwijs, zorg en welzijn, wonen waar sprake is van een samenwerkingsproces met maatschappelijke organisaties, geeft de kernenhiërarchie ook duidelijkheid; de maatschappelijke organisaties weten waar ze aan toe zijn en waar ze van de gemeente medewerking kunnen krijgen en zullen daar ook naar handelen.

Concreet betekent dit dat de gemeente zich optimaal inzet om bestaande voorzieningen die passen bij de soort kern in de kernenhiërarchie te behouden.

Clustering van voorzieningen: Brede Scholen

We hebben in de gemeente Winsum één centrumdorp, te weten Winsum. Niet in het centrumdorp, maar in één van de complete dorpen – Baflo - wordt momenteel een **brede school** ontwikkeld waarbij diverse voorzieningen gebundeld worden. Met deze ontwikkeling in Baflo-Rasquert geeft de gemeente Winsum vorm aan een kwaliteitsimpuls voor de dorpen Baflo- Rasquert. De kwaliteitsimpuls richt zich allereerst op een herstructurering van het primair onderwijs in combinatie met verschillende andere (kind)voorzieningen. Door de twee bestaande scholen, OBS Mathenesse (inclusief leerlingen uit de OBS De Holm uit Den Andel) en CBS Ichthus, onder één dak te brengen wordt naast een optimale situatie voor samenwerking ook voor de verdere toekomst een robuuste voorziening voor het primair onderwijs voor Baflo-Rasquert gerealiseerd. Naast de beide scholen zullen onder andere kind voorzieningen als kinderopvang en peuterspeelwerk in het nieuwe gebouw hun plekje vinden. Verder krijgt ook de tennisclub onderdak in de voorziening.

Door de bouw van de brede school wordt ook bijgedragen aan de ruimtelijke kwaliteit en het herstel van oorspronkelijke historische structuur van de dorpen. Een dergelijke brede kind voorziening moet integraal worden opgepakt. Dat betekent, dat ook de herbestemming van leegkomend

maatschappelijk vastgoed moet worden opgelost en dat voorts – doordat kinderen uit het dorp Den Andel en Saaxumhuizen deze school ook zullen gaan bezoeken – de bereikbaarheid (vervoer) gegarandeerd moet zijn voor ieder kind.

De samen te voegen voorzieningen betreffen:

- Huisvesting OBS Mathenesse (inclusief leerlingen uit de OBS De Holm uit Den Andel)
- Huisvesting CBS Ichthus
- Huisvesting peuterspeelwerk en buitenschoolse opvang (Kids2B)
- Gymzaal/annex dorpszaal
- Huisvesting tennisclub
- Herstel oude kerkepad
- Herinrichting Marciaterrein ten behoeve van dorpsactiviteiten

In Winsum wordt onderzocht of een brede school haalbaar is. Hierbij ook het uitgangspunt de herstructurering van het primair onderwijs (vijf basisscholen). Tevens zou ook hier conform de plannen in Baflo-Rasquert diverse (kind)voorzieningen gebundeld kunnen worden. Hierbij wordt gedacht aan peuterspeelwerk, kinderopvang en buitenschoolse opvang. Nagedacht wordt tevens of bepaalde ruimten, zoals een gymlokaal of gemeenschapsruimte ook gebruikt kunnen worden door de naastgelegen 12-Hoven.

Clustering van de sportvoorzieningen: Winsum-West

De al eerder aangehaalde prognoses geven aan dat de gemeente Winsum naast de bevolkingskrimp het komend decennium ook te maken zal krijgen met huishoudenskrimp. De verwachting is zelfs dat deze krimp versterkt wordt door het negatieve imago wat de aardbevingen met zich mee brengen. Daarnaast hebben we te maken met ontgroening en vergrijzing. Deze ontwikkelingen tezamen maar ook de individualisering, maken dat het noodzakelijk wordt dat de sport haar krachten gaat bundelen. De gemeente Winsum wil met de inrichting van **Winsum-West** als een aantrekkelijk sportief en recreatief gebied invulling hieraan geven. In het project Winsum-West wordt een nieuw voetbalcomplex beoogt waarin een tweetal verenigingen (die de intentie hebben als één vereniging door te gaan) onderdak krijgen. Daarnaast wordt gezocht naar een goede en compacte invulling voor diverse andere sporten (hockey, korfbal, atletiek en andere ongebonden sporten). Met het reeds bestaande openlucht zwembad wordt mede onderzocht of alle gebouwen kunnen worden verwarmd door middel van een centrale houtkachel. Dit biedt namelijk de maximale winst op het gebied van duurzaamheid en exploitatie en beheer. In het gebied wordt ook ruimte gereserveerd voor recreatieve ontwikkeling, te denken aan paden- en groenstructuur, speelvoorzieningen als ook andere openbare beweegvoorzieningen.

Economie

Vraag 9. Wat zijn in uw gebied de economische pijlers en welke ontwikkelingen verwacht u? Hoe kan daar op ingespeeld worden zodat kansen worden benut? Heeft u als team behoefte aan ondersteuning op het vlak van economie en energietransitie vanuit het centrale programmteam en op welk onderdeel?

Winsum is een forensengemeente, gericht op de stad Groningen. Als gevolg daarvan is de woonfunctie sterk ontwikkeld en is het vestigingsklimaat van ondernemers achterop geraakt. De wereldwijde recessie die ook Winsum niet voorbijgaat, maakt het nog dringender om als gemeente en ondernemend Winsum samen te werken en elkaar te ondersteunen in het gezamenlijk doel om ondernemers – van betekenis voor de leefbaarheid - door de recessie heen te helpen. De gemeentelijke rol is vooral faciliterend: de ondernemer in staat stellen (in de meest brede zin van het woord) zijn bedrijf uit te oefenen. Dit komt ook naar voren uit het in 2013 vastgestelde 'Actieplan Economie Werken aan Winsum 2013-2016'.

Kijkend naar het ondernemersklimaat bestaat de TOP 4 in werkgelegenheid uit gezondheidszorg, detailhandel, landbouw en zakelijke dienstverlening. Voorts valt op dat een belangrijke peiler van ons ondernemersklimaat is de Zelfstandige Zonder Personeel (ZZP-er): ca. 60% van de ondernemers.

Wij zien dat de retail aan het schaal vergroten is. Grotere winkelvloeroppervlaktes en het zich moeten onderscheiden door de forse toename van het internet winkelen. De gemeente Winsum heeft de ambitie van een boodschappencentrum-plus. Die plus staat echter onder druk, omdat de consumenten voor die 'plus' (het recreatief winkelen, het 'fun'-shoppen) veel vaker de grotere centra met meer keuze verkiezen boven de kleinere centra.

Verdere verschraving in de retail vindt plaats door het ontbreken van opvolging. Daardoor gaat leegstand ontstaan en wordt het voorzieningenniveau minder. Wij zijn op dit moment nog in de gelukkige omstandigheid een laag leegstandspercentage te hebben, maar ook in Winsum dreigt dat te ontstaan. In het dorp Winsum zijn de signalen hoe het er voor staat met de retail diffuus. Op de ene plek (winkelcentrum Obergon, zie ook bij vraag 5a in deze bijdrage) vindt een krachtige ontwikkeling plaats met een uitbreiding van het winkelcentrum, een relocatie van een retailer, een toevoeging van een nieuwe formule en een upgradering van de openbare ruimte. Op de andere plek aan de zuidkant van het winkelgebied (Boogplein) lukt het tot nu toe niet om deze locatie ingevuld te krijgen. Daardoor is de winkelstructuur in onbalans.

Voor de agrarische sector in onze gemeente (ruim 160 bedrijven) is ons beeld, dat het teruglopen van het aantal agrarische bedrijven in de afgelopen jaren door zet, ook al heeft dat (nog) niet geleid tot leegstaande agrarische panden. Bedrijfsbeëindiging in de huidige tijd met belemmerende fosfaatwetgeving, zal niet snel leiden tot verkoop van agrarische panden. De burger moet vervolgens in dat gat springen door de locatie te herbestemmen voor recreatie o.i.d. Belemmerend is ook de slechte digitale bereikbaarheid in het buitengebied.

Vraag 10. Kansen en bedreigingen door bouwprogramma's

De uitvoering van een omvangrijk bouwprogramma voor schadeherstel, versterking en verduurzaming zal de komende jaren een grote sociale, economische en fysieke impact hebben op het gebied en veel vragen van alle betrokkenen, maatschappelijk middenveld, marktpartijen en de gemeentelijke organisatie. Dit biedt zowel kansen als bedreigingen.

A. Hoe zorgt u dat de kansen worden verzilverd? In hoeverre zijn bijvoorbeeld lokale ondernemers en opleidingsinstellingen bekend met en aangehaakt bij de inzet van CVW en het EPI-kenniscentrum. Waaraan hebben ondernemers en instellingen op dit moment primair behoefte?

B. Op welke wijze kan het NCG bestaande organisaties binnen de arbeidsmarktregio assisteren in het werken aan een goed functionerende arbeidsmarkt in met name de bouw?

De kansen bestaan er uit, dat voor de retail de kwaliteit van het winkelgebied versterkt moet worden. Als het woningbezit door middel van de drieslag een upgradering krijgt, is het van belang het andere vestigingsmotief – de aanwezige voorzieningen in het winkelaanbod en de beleving – ook op niveau te krijgen. Aan de noordkant van het winkelgebied wordt daar al aan gewerkt. Het zuidelijke bronpunt moet zo spoedig ingevuld worden met (in ieder geval ook) retail. Wij kennen hier een hoge prioriteit aan toe, omdat het onze overtuiging is, dat zonder deze impuls (trekker) de bestaande retailers het de komende jaren niet zullen redden en grootschalige leegstand hiervan het gevolg zal zijn. Voor het overige zijn ingrepen nodig in het verblijfsklimaat, opdat de beleving van de consument beter wordt, hij langer in het winkelgebied verblijft en daardoor meer inkopen gaat doen.

Voorts moet samen, met de MKB organisatie(s), onderzoek worden gedaan hoe met het leegkomende commercieel vastgoed moet worden omgegaan. Door de trend van bedrijfsbeëindiging zonder opvolging zal dat alleen maar toenemen. Hoe jonge ondernemers in contact brengen met de oudere ondernemers en hen interesseren voor de retail branche.

Voor het buitengebied en de daar gevestigde landbouw is het zaak dat zo snel mogelijk de internetvoorzieningen op peil worden gebracht. Daartoe loopt al het project Breedband Noord-Groningen. De inventarisatiefase is voorbij, nu moet zo spoedig mogelijk worden gekomen tot het uitrollen van het glasvezelnetwerk in het buitengebied, opdat niet alleen de agrariërs hun bedrijf beter kunnen uitoefenen, maar dat dat ook voor andere bedrijfjes geen reden meer kan zijn zich niet in het buitengebied te vestigen.

In het kader van de aardbevingsproblematiek zijn de agrarische panden buiten beeld gebleven bij de inventarisatie als genoemd in tabel 1 en 2. Dit onderzoek moet alsnog plaats vinden. Naar de opstallen, maar ook zeker naar de kwaliteit van de mestkelders op scheurvorming. Koppelkansen zouden daar kunnen liggen met de sanering van aanwezig asbest op de opstallen van de agrarische bedrijven en energetische toepassingen..

De grote groep ZZP-ers in onze gemeente heeft veelal Winsum als (officiële) vestigingsplaats, maar oefent zijn of haar bedrijf in de stad Groningen uit. Enige overweging: de aanwezigheid van bedrijfsruimte.

Kans die de gemeente ziet en waar op dit moment aanzetten voor worden gedaan zijn de realisatie van één of meerdere dienstencentra voor deze ZZP-ers. In die centra kunnen zij permanent hun bedrijfje uitoefenen, dan wel kortdurend of eenmalig flexplekken huren. De verwachting is dat de aanwezigheid van een dergelijke voorziening voorkomt dat deze ZZP-ers naar de stad Groningen gaan om daar hun bedrijf uit te oefenen. Immers, de andere vestigingsvoorwaarden van Winsum zijn goed: goed openbaar vervoer, 15 (auto) minuten vanaf de stad, via de vernieuwde ringweg snel op weg het land in en geen parkeerproblemen. Een dergelijke ontwikkeling zal echter wel extern (start)kapitaal vragen, waar wellicht vanuit de versterkingsopgave in kan worden voorzien. Immers, door de drieslag zal het woonklimaat op orde zijn.

Kansen zien wij ook in het gebiedsgericht werken van dorpen en (omliggend) buitengebied waarbij dorpen én buitengebied zich kunnen versterken op met name de energie neutraliteit (in een aantal dorpen zijn al collectieve initiatieven ontstaan op het gebied van duurzaamheid).

In het kader van de duurzaamheid verdient tot slot nog vermelding de ondernemersgroep 'Winsum Warm Wonen'. Doel van het project is het helpen van de burgers(ontzorgen) bij het comfortabeler maken van de woning, te zorgen voor lagere energielasten, wat uiteindelijk moet leiden tot een schoner milieu. Een samenwerking van 12 ondernemers in de bouw-, installatie- en schildersbranche.

Inzet en ondersteuning

Vraag 11, participatie bij programma-ontwikkeling

Hoe wilt u zelf de input en participatie van onderop organiseren en heeft u daarbij ondersteuning nodig?

Op hoofdlijnen zullen de gemeenten, de provincie en de NCG de thema's en de projecten bepalen die een plaats krijgen in het meerjarenprogramma. Gezien de snelheid van het proces is er geen andere mogelijkheid. De invulling en uitvoering hiervan kan echter niet anders dan door hierover samen met de inwoners van de dorpen en de wijken in gesprek te gaan. De vraag is echter hoe en wanneer we met elkaar hierover in gesprek gaan en wat hierin ieder zijn rol en verantwoordelijkheid is of kan zijn. Het is belangrijk om hierover van te voren afspraken te maken.

Vraag 12. Inzet eigen middelen

Welke eigen middelen kunt u inzetten (personeel en organisatie) en is er mogelijkheid voor herschikking of naar voren halen van investeringen als dat vanuit koppelingen gewenst is. Hoe speelt dat voor samenwerkingspartners in uw gebied?

Voor de inzet van eigen personeel kunnen we 2 FTE vrij maken, waarbij zij opgemerkt, dat voor het wegvallen van deze capaciteit in de eigen organisatie extra externe inhuur ter compensatie wel nodig is.

Vraag 13. Belemmeringen in wet- en regelgeving

Lopen organisaties in uw gebied aan tegen wettelijke en/of beleidsmatige barrières en ziet u op voorhand juridische problemen? Zo ja op welke aspecten? Welke rol vraagt u van de NCG?

De wettelijke / juridische problemen die gemeenten ervaren zijn ingebracht in de verkenning van de NCG rondom juridische belemmeringen.

14. Wat verwacht u verder van steun vanuit de NCG?

In het kort, de coördinatie van regio-overstijgende problematiek en het Faciliteren van leefbaarheid/vitaliteit. Voorts voorzien in de niet bij de gemeente aanwezige expertise. De lead moet echter blijven bij de gemeenten.

De gemeente Winsum verwacht vooral dat de NCG duidelijkheid kan verschaffen op een aantal vlakken en ook de middelen beschikbaar stelt om de zaken te kunnen uitvoeren. De volgende thema's willen we uit lichten:

NPR

Het bespoedigen van duidelijkheid over de nieuwe NPR om woningen en vastgoed aardbevingsbestendig te maken en/of nieuw te bouwen.

Koppelkansen

Een beoordeling van de kansen om het aardbevings- en leefbaarheidsvraagstuk te koppelen (koppelkans): wanneer kan een koppelkans door de NCG gefaciliteerd worden en wanneer niet? En hoever gaat de facilitering van de koppelkansen? We vragen hier om flexibiliteit per gemeente wanneer zich kansen voordoen.

Uitwisselen van informatie

Er komen veel rapporten, onderzoeken uit en er vinden op verschillende plaatsen pilots plaats. Wij vragen aan de NCG om de opgedane kennis en informatie te verzamelen en te ontsluiten.

Menskracht

De aanpak van het versterkingsprogramma is arbeidsintensief, zeker omdat we dit willen oppakken in samenspraak met de inwoners / eigenaren. De regie op de versterkingsopgave willen wij bij de gemeente Winsum houden, vooral omdat de samenhang met de leefbaarheid en de kwaliteit van de openbare ruimte groot is. Dit betekent dat er extra menskracht en bijbehorende financiering nodig is die ingezet kan worden.

Versnelling afhandeling schadetrajecten

Zowel bij complexe gevallen als bij gewone schademeldingen is het van belang dat er (snel) gehandeld kan worden. Dit betekent dat de medewerkers en organisaties in het gebied met klantencontacten, mandaat en beslissingsbevoegdheid moeten hebben om beslissingen te kunnen nemen. Dit om geloofwaardig te blijven ten opzichte van de klanten en/of inwoners en om voortgang in de processen te houden. Beslissingsbevoegdheid in het veld wordt – door bewoners – momenteel aangegeven als groot gemis.